

A MAGYARORSZÁGI ROMÁK RÖVID TÖRTÉNETE

A kezdetektől a XVIII. századig - csak tájékoztatás

Ma már aligha vitatott, hogy a cigányság Észak-Indiából származó europid nép, melynek nyelve az indiai nyelvektől az időszámításunk szerinti első évezred fordulóján különülhetett el.

A bizánci birodalom évszázadokig befogadta a cigány törzseket, melyek feltehetően a török hódítás elől húzódtak előbb Dél-Kelet-Európába a XIV. század elején, majd a XV. századra a Kárpát-medencén átvándorolva érték el Nyugat-Európa határait. A cigányság eredetéről vallott korábbi egzotikus elképzelések, pl.: az egyiptomi, , mára megdőltek. Az egyiptomi eredettételezést számos nyelv a romák elnevezésében is megörökítette (gypsy). Hazánkban a legelterjedtebb megnevezésük a latin cingarus és német Zigeuner szóhasználat nyomán a cigány. Ők magukat romának nevezik. Vándorlásaik során kumpániákban (kumpania=közösség) éltek, melyek a közös vállalkozásokra és a javak közösségi tulajdonára épültek.

Az első nagyobb roma csoportok XV. sz-ban bukkantak fel Erdélyben. Innen Nyugat-Európa felé vándoroltak.

A cigányellenes intézkedések szinte azonnal elkezdődtek egész Európában: erőszakkal akarták elűzni őket. Akasztással, testcsonkítással, veréssel fenyegették a romákat pusztá jelenlétükért; fegyverrel, katonai karhatalommal igyekeztek kiszorítani őket az államhatalmak saját területükről. Ugyanis a polgárosodó társadalom rendezettségével, az adóztatás szervezett rendjével azonnal összeütközésbe került a cigány társadalom. A vándorló csoportok ellenőrizhetetlensége elviselhetetlen volt a pontos nyilvántartásokra épülő állam számára; vándor háziiparuk beilleszthetetlen a kapitalizálódó tömegtermelés szerkezetébe; mindennapi létfenntartásukhoz igénybe vett eszközeik összeegyeztethetetlenek a tulajdon szentségére épülő polgári társadalom értékrendjével, különleges vallási hiedelmek és rítusaik elfogadhatatlanok az akkor még monopolhelyzetben lévő katolikus egyház számára. Többségüknek a kiút a visszakanyarodás volt Közép-Európa irányába.

A keleti irányból újonnan beáramló és az Európa nyugati fertályáról visszafelé vándorló cigány közösségek a Kárpát-medencében leltek végső otthonra. A politikai és gazdasági viszonyok számukra itt sokkal kedvezőbbek voltak.

Magyarország három darabba szakadt, a török háborúk állandósultával harcterré vált. A hullámzó népesség egyéb csoportjai között egyáltalán nem volt föltűnő a cigány kumpánia. A romákkal szemben sem a politika, sem a lakosság nem fogalmazott meg olyan elvárásokat, melyek szokásaik feladására kényszerítették volna őket. Sőt, az egyszerű egymás mellett élésnél jóval több alakult itt ki: a roma kumpániák postaszolgálatot láttak el, információt szállítottak; kémkedtek a magyar hadvezetés számára; cigány iparosok fegyverművesként részt vettek a hadsereg ellátásában (Lásd: Gárdonyi Géza: Egri csillagok - Sárközy, a cigány!!!), kéziiparuk a nyugatinál jóval fejletlenebb céhes termelés kiegészítő részévé vált, s a falusi igények azon részét elégítette ki, amelyek nem számíthattak a céhek termékeire. Alkalmanként vendégmunkásokként alkalmazták a romákat uradalmakban és városokban. Feljegyzések szerint vasmunkák, láncok, bilincsek készítése volt a feladatuk, várostakarításra, szépítésre invitálták őket, de ha kellett, hóhérmunkát is vállaltak. A cigányság legjellemzőbb foglalkozásaként számon tartott zenélés is hódító útjára indult: néhány évszázad múltán cigányzenekarok húzták a talpalávalót az országgyűlések mulatságaitól a földesúri kúriák vígalmaiig.

A Kárpát-medence tehát a XVI. századra a cigányság otthonává vált. Ezt a helyzetet később véglegesítette a Habsburgok cigányügyi politikája, amely lezárta az örökös tartományok határait a bevándorolni kívánó cigány karavánok előtt. Míg tehát Magyarországra folyamatosan áramolhattak be, továbbvándorlásukat megakadályozták.

A cigány létforma a XVI-XVII. század Magyarországon nem került alapvető konfliktusba a fennálló társadalmi viszonyokkal, a cigány társadalom egésze nem kényszerült sem szokásai és értékrendje feladására, sem pedig az ország területének elhagyására. A hatalom a cigányság autonómiáját részben direkt formában biztosította (oltalomlevelek, privilégiumok), részben pedig hallgatólagosan tudomásul vette. A magyar társadalom nem követelte meg asszimilációját. E sajátos együttélés tartósította a cigány

szokásrendet, melyet annak fejében tarthattak fenn, hogy többé-kevésbé tiszteletben tartották környezetük szabályait.

A XVIII-XIX. század- csak tájékoztatás

A török kiűzése után, XVIII. század elejétől azonban megváltozott a helyzet. Az abszolút hatalom számára, amely rendezni kezdte a társadalmat, közbiztonságot teremtett, újjászervezte a termelést, s nem kevésbé az adóztatást, egyszerre szembetűnővé váltak a roma kumpániák. Egyre elfogadhatatlanabbá vált szokásrendjük, a társadalomba való betagozhatatlanságuk. Az abszolút adminisztráció jogszabályokat bocsátott ki s gondoskodott végrehajtásukról. A cigány életvitel lerombolását hirdették meg. A kormányzat szerint a vándorlás meggátlása biztosíthatná a nyilvántartható, adózó népeiséget, a termelő életforma megélhetést biztosíthatna, s csökkentené a tulajdoni villongásokat jobbágyok és cigányok között, a hagyományos roma közösségek széttűzése pedig lehetőséget adna a cigány szokásrend felszámolására, a beilleszkedés zökkenőmentes lebonyolítására.

Letelepítésükre Mária Terézia tett kísérletet, de nem sok sikerrel. A hatóságok elkobozták szekerüket, bevonták útleveleiket; széttelepítették a kumpániákat, sőt nem ritkán családokat is; a cigány gyermekeket családjuktól elszakítva távoli vidékre adták ki nevelőszülőkhöz, hogy jó parasztembert faragjanak belőlük. Elvették lovaikat, magyar parasztgúnyába bújtatták a kormányzati rendelkezés szerint „új embernek” titulálandó cigányokat.

Ezzel, bármennyire is igaza volt az abszolút államnak, amikor egy anakronisztikus szokásrendet akart felszámolni, elmérgesítette a helyzetet. Az abszolutizmusnak az erőltetett asszimiláció érdekében végrehajtott durva támadása a cigány életstílus és társadalmi szerkezet ellen sajnálatos következménnyel járt. A telepítési akciók többek között kiváltották a roma közösségek ellenállását; ellenkező reakciót eredményezett: a letelepített romák megszöktek, az átmenetileg széthullott kumpániák, családok, ha hiányosan is, újra összeálltak, az újonnan érintettek pedig menekültek az intézkedések elől. A romák társadalmi beillesztése helyett szembefordításukat érte el a politika. A cigány közösségek ahelyett, hogy a legfelsőbb elképzeléseknek megfelelően oszlásnak indultak volna, éppen ellenkezőleg: megerősödtek. Az üldözött romák az ősi keretek, ősi szokások közé menekültek. Az a népesség, mely eddig csak kibújt a szabályozás alól, most konfrontált vele.

Ráadásul a helyenként a jobbágy- vagy zsellérmunkát végző cigány családok elűzése, szétzilálása is megtörtént, hiszen egy kalap alá vették őket a vándorló cigányokkal. A jogi rendezés végül cigányellenes kampányba fordult. Nem telt bele sok idő, s az előítéletes gondolkodás vált jellemzővé a társadalomban. Nyilván tévedés volna ezt kizárólag az állami politika rovására írni, hiszen voltak negatív tapasztalatok a jobbágytársadalom és a vándorló cigány népesség között. Ráadásul ez idő tájt újabb, a magyar elvárásokat, nyelvet, magyar szokásokat és jogszabályokat egyáltalán nem ismerő cigány bevándorlási hullám söpört végig az országon, mely kedvezett az előítéletek kiszélesedésének. A felvilágosult uralkodók kísérletei nem jártak tehát sikerrel.

Ezután a XIX. századig a roma népesség beilleszkedésének megoldása háttérbe szorult.

A polgári társadalom „megörökölte” a cigány problémát, vagyis egyfelől a kóborló roma népesség és a társadalom közötti feszültségek rendezetlen halmazát és a korábban kifejlődött előítéletes gondolkodást. A XIX. században az összeírások szerint a roma társadalom majd kilencven százaléka megtelepedett, házakban élt, s legalább az év bizonyos szakaszában állandó lakóhelyén volt fellelhető. Az állam számára a cigánykérdés tehát némiképp egyszerűsödött. Így csak a 250-300 000 főre tett lakosság tíz százaléka jelentett adminisztrációs problémát: az ún. kóbor cigányok ügye.

A gazdaság fejlődése kijelölte a cigányság helyét a társadalmi rétegek ranglétráján: bizonyos szolgáltatások tekintetében, főleg vidéken továbbra is találtak munkát. A lehetőség azonban a korábnál jóval szűkebb, területileg szétszórt volt, „utána kellett menni” a munkának. Ez pedig a munkavállaló cigányokat egy újfajta sajátos vándorlásra készítette: az állandó lakóhelyről, ottani megélhetés hiányában fel kellett kerekedni és megkeresni a munkaalkalmat az ipari-szolgáltató tevékenységhez; végül

visszatérni. Ördögi kör: az alig-megélhetés a hagyományos vándorlásnak egy újfajta módját kényszerítette ki (vándorló háziipar: teknővájó, bádogos, vályogvető, kötélverő, kosárfonó seprűkötő). Akik ezen a körön belül nem találtak megélhetést, azok vagy a falusi társadalom periferiáján minden eselédként tengethették életüket, vagy a nagyipar fejletlensége miatt a szakképzetlenmunkaerő-kínálatot gyarapították.

Az állam a cigánykérdést kizárólag adminisztratív feladatként értelmezte. Részben a közigazgatási teendőkre koncentrált (nyilvántartások, toloncolás, koldulás, gyermekvédelem), részben pedig a deviáns magatartások kezelésére (büntetőjogi eszközökkel, a munkakerülőkre vonatkozó határozatlan tartamú szabadságvesztéssel, dologházzal). Ezért a cigányság megélhetési problémái, a szétesett közösségek értékvesztéséből adódó kulturális-morális gondok, a megmaradt közösségek egyre erősebb kohéziója okozta beilleszkedési akadályok, a társadalom margójára szorultak. A romák körében elmélyült a szegénység, az iskolázatlanság. Nem kedvezett a cigányság ügyének a felerősödő nacionalista politikai stílus sem. A cigánysággal kapcsolatos előítéletek miatt születtek meg azok a szélsőséges elméletek is, amelyek már a századfordulón kiirtásra ítélték volna a hazai cigányságot.

Az előítéletesség fenntartásának amúgy erős politikai, gazdasági, társadalmi indíttatása is van. Eszerint politikai érdek, hogy az uralmon levő réteg fenntartsa egy bűnbakcsoportot, a gazdaság érdeke, hogy legyen egy korlátok nélkül, vagy legalább alig korlátozottan kizsákmányolható réteg, s végül a társadalomban a „személyiség-szükséglet” indokolja, hogy a legelesettebb „fehér ember” alatt mindig legyen valaki. Akinek nyomorára tekintve megnyugtathatja magát, hogy az övé annál egyelőre még magasabban áll. Ezen érdekek kielégítésére kiválóan alkalmas az értelmiség és politikai érdekképviselői híján védekezésképtelen, antropológiai sajátosságai által pedig egyértelműen megjegyezhető, elkülöníthető cigányság.

A XX. század - csak tájékoztatás

A huszadik század közepére a romák életmódját a következők jellemezték: a települési szegregáció (a cigánytelepek vagy elkülönült cigány települési egységek, melyeken belül a lakásfeltételek, infrastrukturális ellátottság messze elmaradtak az általános mögött); a munkaerőpiaci szegregáció (a falusi munkanélkülivé vagy félmunkanélkülivé válás tendenciája, deklasszálódás, a két világháború közötti időre már megélhetést sem biztosítottak a hagyományos cigány foglalkozások, a tradicionális foglalkozások eltűnése, a jellegzetesen „cigány” - a szakképzetlen alkalmi- és segédmunkákra koncentráció - munkakörök kialakulása); egészségügyi-oktatási-művelődési leszakadás.

A Horthy-korszakban is kizárólag rendészeti kérdésként kezelték a cigányok ügyét: felléptek a vándorló cigányok ellen. **A roma holokauszt (porrajmos)** is elsősorban ezt a réteget sújtotta.

A magyarországi roma holokauszt mintegy 5000 életet követelt. Az üldözöttek száma tízezrekben volt mérhető.

1945 után a deklarált jogegyenlőség burkolt egyenlőtlenséget takart. A cigányság perifériaállapotán a deklarált egyenlőség, valamint a földosztás önmagában mit sem segíthetett. Mint ismeretes, a földosztás nem érintette lényegesen a cigányságot, minthogy földművelési indíttatása nem volt a romáknak (hagyományosan nem foglalkoztak földműveléssel), és a politika ezt nem vette figyelembe. A szociális helyzeten a politikai változás mit sem változtatott. Az ipari igények növekedése még konzerválta is a szakképzetlen munkaerő újratermelési folyamatát.

Az új politikai berendezkedés 1961-ig folyamatosan érvényesülő sematikus felfogása szerint a munkásosztály és a parasztság, az addig elnyomott szegényrétegek diadala okán nincsen értelme cigányproblémáról beszélni, hiszen - mint mondták - a romák is együtt haladhattak a politikai hatalom birtokosaival, a dolgozó osztályokkal a felemelkedés útján. Pedig éppen ekkor szorult volna külön segítségre a cigányság.

1961-et követően óvatos reformpolitika figyelhető meg. A politika érzékelte a probléma nagyságát, és próbált megoldást találni. A kormányzat a szociális juttatások rendszerével operált. A központi elgondolások célja a cigányság anyagi-szociális „megerősítése” volt. Kétségtelenül helyes módon megszüntették a cigánytelepeket (melyekből 1961-ben még 2100 volt - bár sajnálatos módon

buldózerekkel rontották szét ezeket), s a roma lakosság egy részének emberi életfeltételeket biztosítottak. Sokan azonban kényszerként élték meg a váltást. A kiköltöztetés során őket a környezetüktől, életmódjuktól idegen, a „fehér lakosság” számára sokszor életcélként megfogalmazott panellakásokba telepítették, ráadásul ezzel lakáshitelek felvételére is kényszerültek. Tudjuk, hogy a cigánypolitikának ez az erőszakosan boldogító változata eredménytelen volt, sőt, bizonyos ellentéteket értelt a társadalom és a romák között. Nem segített a munkaerőpiaci szegregáción, a műveltségi-oktatási elmaradottságon, keveset a települési elkülönültségen (s erőszakos mivolta miatt ez is inkább ellentétes hatást váltott ki). A társadalom gazdasági nehézségei miatt a cigányság felzárkóztatásának kívánt ütemét sem tudták biztosítani.

Volt azonban egy másik, sikeresebb ága a cigányok ügyének: a cigány értelmiség jelentkezése és megizmosodása, a cigány művelődési hálózat lassú kiépülése (klubok, oktatási formák, újságok), s a 70-es évek végére, 80-as évek elejére az „etnikai csoport”-ként történt elismerés, ahonnan a nemzetiségként, nemzeti kisebbségként való tudomásulvétel már nem esett távol.

A RENDSZERVÁLTÁS UTÁN – EZ A FONTOS!!!!

A leginkább segéd munkásként foglalkoztatott cigány származású munkavállalók váltak először főlegessé a privatizálásra kerülő vállalatoknál. Ezután reményük sem lehetett arra, hogy sikeresen érvényesüljenek a munkaerőpiacon. Ezzel pedig megingott a cigány családok megélhetése, és a korábban felvett lakáshitelek visszafizetésére is képtelenné váltak.

A rendszerváltást követő sokkhatás után az elmúlt években tovább differenciálódott a cigányság. Kialakulóban van egy olyan - egyelőre még szűk - réteg, amely sikeres válaszokat tudott adni az elmúlt évek kihívásaira. Ők leginkább vállalkozóként próbálnak érvényesülni, többen jelentős sikerrel. Vannak olyanok is, akik értelmiségi pályán, közéleti szereplőként találják meg megélhetésüket.

A cigány családok jelentős része azonban rövid időn belül évtizedekkel ezelőtti szintre süllyedt vissza, képzetlenségük miatt esélyük sincs munkalehetőségre. Demográfiai mutatók is jelzik ezt a helyzetet: a roma lakosság arányszáma Magyarország gazdaságilag legelmaradottabb területén, Északkelet-Magyarországon a legnagyobb (Szabolcs- Szatmár, Borsod-Abaúj- Zemplén megyék).

A reménytelen helyzetbe került cigány emberek körében ismét kialakult a megélhetési bűnözés, ami sokak számára az életben maradás egyetlen esélyét jelentette. A többségi társadalom pedig -mivel a rendszerváltás megingatta mindenki anyagi helyzetét - megújult gyűlölettel fordult a cigányság felé. Az 1990-es években a mindennaposá váló oktatási, foglalkoztatási, hatósági, lakhatási diszkrimináció mellett ötletként megjelent a kényszerlakhelyre telepítés gondolata is, valamint megszorodtak a szervezett csoportok által elkövetett támadások, bántalmazások. A rosszul értelmezett szólásszabadság és demokrácia a felszínre hozta az évtizedek óta lappangó gyűlöletet.

Romák elleni támadások, romagyilkosságok: Tarnabod, Tarnaszentgyörgy, Nyíradony, Alsózsolca, Kisléta.

Dokumentumfilm a cigányok elleni gyilkosságsorozatról:

https://youtu.be/e_SjTcVILfQ?feature=shared

Romák által elkövetett erőszakos cselekedetek: Szögi Lajos

<https://youtu.be/bd4cnM4qzQQ?feature=shared>

encsi lincselés:

<https://youtu.be/MPCd4IzY59Q?feature=shared>

Arisztotelész sokat idézett mondása szerint az egyenlőtlenekkel egyenlően bánni a legnagyobb igazságtalanság.

Negatív diszkrimináció: hátrányt növelő megkülönböztetés; pozitív diszkrimináció: hátrányt csökkentő megkülönböztetés.

Ma Magyarországon a cigányság százezreinek gazdasági és kulturális felemelése az egyik legfontosabb belpolitikai kérdés. Ezt felismerték a rendszerváltást követő kormányok, valamint azt, hogy ehhez szükség van a többségi társadalom segítségére, a toleranciára, a pozitív diszkriminációra.

A rendszerváltás utáni időre tehető a cigányság politikai ébredése, önszerveződésének kezdete is. Megindult a cigány civil szervezetek tevékenysége. Az állam közalapítványokat hozott létre, ahonnan különböző programokra nyerhetnek támogatást. 1996-ban pl.: a megélhetést segítő Magyarországi Cigányokért Közalapítvány kezdte meg működését.

Az egész magyarországi cigányság számára történelmi jelentőségű a Nemzeti és etnikai kisebbségekről szóló **1993. évi törvény**: először ismeri el ezt a népet **etnikai kisebbségnek**. Ez biztosította a lehetőséget a helyi és az országos kisebbségi önkormányzatok megalakítására.

Az elmúlt években világossá vált az is, hogy a cigány népesség megdöbbentően alacsony iskolázottsága miatt a megválasztott cigány képviselők, de még országosan ismert politikusaik is nagyrészt képtelenek feladataikat ellátni vagy hosszú távú terveket kidolgozni. Az egymást követő kormányok megpróbálnak intézkedéscsomagokat kidolgozni, különböző testületeket felállítani, az eddigi kísérletek azonban nem bizonyultak túlságosan sikeresnek.

Nagyobb reményre ad okot néhány új kezdeményezés. Így, a ma már európai hírnévre szert tett pécsi Gandhi Gimnázium.

Lassan, de formálódik egy szakmailag jól felkészült, fiatal cigány értelmiségi réteg is, amelyet egyre nehezebb lesz a cigányságra vonatkozó döntésekből kihagyni. (Cigány írók: Choli Daróczi József, Lakatos Menyhért, Bari Károly, Jónás Tamás, Szécsi Magda, zenészek: Szakcsi Lakatos Béla, Pege Aladár, **ORSÓS ZSUZSANNA - BIOLÓGUS**)

Megállapítható tehát, hogy a hagyományos nagy problémákkal a jelenlegi rendszernek sem sikerült megküzdnie. Az évszázados üldöztetés, a negatív diszkrimináció törvényszerűen eredményezte azt, hogy a romák jelentős része a társadalom „alsó”, a legtöbb szociális, gazdasági problémával küzdő rétegéhez tartozik a mai napig. A problémákat az úgynevezett „kemény” társadalmi mutatók, a réteghelyzetet meghatározó tényezők, az ezek következtében létrejött életkörülmények váltják ki. Ilyen tényezők: **az alacsony iskolai végzettség, a kedvezőtlen foglalkoztatási struktúra, az alacsony jövedelmi szint, a lakóhely gazdasági és infrastrukturális elmaradottsága, a fogyasztás egyoldalú szerkezete, a közélettől való távolmaradás, valamint a mindezek által törvényszerűen kitermelt negatív életmódelemek, szokások, ennek következtében az átlagosnál alacsonyabb átlagéletkor:** „Aki ilyen körülmények között él, azzal -attól függetlenül, hogy milyen etnikumhoz vagy nemzetiséghez tartozik - több a probléma, a gond” .

ISKOLÁZTATÁSI PROBLÉMÁK

A normál és fogyatékos tagozatot is működtető iskolák legalább harmada szegi meg nyíltan a jogszabályokat: nem alkalmaznak gyógypedagógust, jogellenesen vonnak össze osztályokat. Az ilyen körülmények között tanulók többségének ez egyenes utat jelent a munkanélküliséghez. **A fogyatékos tagozatokon tanulók 84 százaléka pedig roma származású.** Az ország 380 olyan

iskolájában, ahol a normál mellett fogyatékos tagozat is működik, több mint 11 ezer diák tanul - derül ki az Országos Oktatási Integrációs Hálózat friss vizsgálatából.

A hatályos jogszabályok legfeljebb három osztály összevonását engedélyezik, és gyógypedagógus alkalmazását is előírják az eltérő tantervű tagozatokon. Ehhez képest a minisztériumi felmérés szerint **a fogyatékos osztályokban oktatók harmada sem rendelkezik gyógypedagógus-oklevéllel, 17 iskolában elsőtől nyolcadikig, 67 iskolában az alsósokat, 74 iskolában pedig a teljes felső tagozatot zsúfolják össze egy csoportba.**

Egy négy éve készült felmérés szerint a roma gyerekek után járó többletnormatíva meghatározó szerepet játszik a **szegregált osztályok létrejöttében. Magyarországon több mint hétszáz tisztán roma osztály van.** A Roma Sajtóközpont munkatársai két iskola eltérő tantervű tagozatát végigjárva, **a roma gyerekek teljes elkülönültségét tapasztalták.** 1998-ban átfogó vizsgálat keretében részletesen áttekintettük a cigány gyermekek speciális iskolai oktatásának problémáit. Megállapítottuk, hogy a gyermekek eltérő tantervű iskolákba vagy gyógypedagógiai intézményekbe történő átírányításával végződő eljárási folyamat alkalmas arra, hogy **a cigány gyermekeket hátrányosan megkülönböztessék.** A cigány tanulók **magas arányú speciális iskolai oktatása negatívan érintheti további esélyeiket, pályaválasztásukat és munkaerő-piaci helyzetüket.** Ezekből az osztályokból csak ritka esetben lehet átkerülni a "normál" általános iskolai osztályokba, és még **kevesebb esély van a középfokú továbbtanulásra.** Az oktatási szegregációs kutatások szerint a speciális (kisegítő) osztályok száma a cigány gyermekek egyre teljesebb körű beiskolázásával párhuzamosan a 60-as évek elejétől a 80-as évek végéig folyamatosan növekedett. **Ez A HELYZET MÁRA VALAMELYEST JAVULT,** amely összefügghet az ország demokratizálódási folyamatával, továbbá azzal, hogy részben vizsgálatunk eredményeként is, egyre kiemeltebben foglalkozik a témával az oktatási igazgatás.

ÁTLAGOSAN TÍZ ÉVVEL RÖVIDEBB A ROMÁK ÉLETE

A teljes lakosságban az 50-54 év közöttiek aránya 7,3 százalék, ez a roma népesség esetében mindössze 2,8 százalék. A roma népesség kétharmada szenved valamilyen betegségben. Az asztma 6,6-szor, a gyomorfekély 5,7-szer, a tbc 12,9-szer, a vashiányos vérszegénység 14,7-szer gyakrabban fordul elő a roma, mint a nem roma lakosság körében. A megbetegedések magasabb aránya összefüggésbe hozható a szegénységi tényezőkkel, így például a rossz életkörülményekkel, egészségtelen lakókörnyezettel, a hiányos táplálkozással. Ugyanakkor a táplálkozás eltérő jellege miatt alacsonyabb a cukorbetegség száma, és a magas vérnyomásos megbetegedések száma sem magasabb a romák, mint a nem romák körében. A romák nehezebben jutnak hozzá az egészségügyi ellátásokhoz, a 600 ezres közösség ötöde él olyan apró településen, ahol nincs háziorvosi szolgálat, így a szomszédos faluba kell utazniuk, ha kezelésre szorulnak. További problémát jelent sok szegényebb család számára, hogy ha el is jutnak a rendelőbe, a felírt gyógyszereket már nem tudják megvásárolni. Az előítéletességre vezethető vissza, hogy az ügyeletes orvos sok esetben nem megy házhoz, hanem bekéri a beteget a rendelésre. A szakrendelőkben a megkérdezett romák negyede, a háziorvosi rendelőkben 44 százalékuk érzékel előítéletességet. Az átlagos nézetekkel ellentétben a romák rendszeresen járnak szűrővizsgálatra, így például a megkérdezettek mintegy 80 százaléka volt az elmúlt három évben tüdőszűrésen. Ugyanakkor különösen a tüdő- és a nőgyógyászati szűrések kapcsán számoltak be arról többen, hogy visszatartó erőt jelent a velük szemben tapasztalt előítéletesség abban, hogy a vizsgálaton megjelenjenek. (Forrás: National Geographic)

Összefoglalva a rendszerváltás utáni helyzetet, tragikus visszaesésnek lehetünk tanúi, amely a cigányságnak az elmúlt évtizedekben megvalósult felemelkedését jelentősen vissza is vetette. Ennek a súlyát politikai szinten is érzékelik. **Nem lehet vitatni azt a tényt, hogy a cigányság nagy része, tömegei bizony a lehető legalacsonyabb szinten él, a leginkább megvetett és fölöslegesnek tartott társadalmi réteget képezik. Emiatt jól átgondolt és tudományos alapokra épülő változtatásokra van szükség, ha a több száz éves magyar-cigány együttélést békés keretek között akarjuk megőrizni.**